

orofacial smerte, ansiktssmerter og ulike typer hodepine, farmakologisk behandling av orofacial smerte, rehabilitering ved langvarig smerte, kognitiv adferds- og mestringsterapi og smerte-rehabilitering ut fra et fysioterapeutisk perspektiv.

I utgangspunktet er det litt av et vågestykke å forsøke og sammenfatte temaet «orofacial smerte» i en liten bok spesielt når det finnes meget god internasjonal litteratur tilgjengelig. Førsteintrykket er at boken er tung å lese. De forskjellige kapitelforfatterne presenterer sine fag- eller interesseområder innen kronisk smertebehandling mer enn hva disse fagområdene kan spesielt tilby pasienter med orofasiale kroniske smertetilstander. Av den grunn blir det også mye unødvendig dobbelinformasjon. Noe mer bekymringsfullt er at boken er beskjemet med en del unøyaktigheter som antyder at den ikke er helt faglig oppdatert. Dette gjelder blant annet innenfor endodontisk smerteteori og klinisk anvendelse av analgetika/antiinflammatorika ved akutte tilstander.

Når en skriver faglitteratur kan det være fornuftig å studere flere enn én originalartikkel og finne eventuelle meta-analyser omkring temaet dersom dette er gjort, før man anbefaler eller forklarer grunnlaget for farmakologisk behandling. En annen ulempe er at figurene i boken ikke er koblet til den aktuelle teksten, men er samlet bakerst i boken.

Boken skal derimot gis ros for at det er det første forsøket på en god presentasjon av kronisk smerte med et fokus på orofacial smerte på et skandinavisk språk. Dette skal redaktøren og medarbeiderne ha seriøs honnør for. Denne typen smerte utgjør i seg selv et betydelig behandlingsproblem for tannlegen i allmenn praksis. Denne boken vil tilføre tannlegen informasjon om hvilke generelle behandlingsmuligheter som finnes på spesialistnivå for pasienter som lider av kronisk smerte. Den mangler kanskje et mer målrettet fokus mot spesifikk orofacial smerte og konkrete behandlingsstrategier med pasientorienterte resultater av behandling rettet mot akkurat denne smertegruppen i vår praksis.

Boken er en grei innføring for ferdigutdannede tannleger som ønsker mer kjennskap til temaet på et skandinavisk språk og som vil orientere seg om temaet

i ro og mak med et glass vin om kvelden. Om den er en pedagogisk god og faglig «state of the art» bok for tannleger under utdanning er mer usikkert. Men boken er en god start og en vil vente i spenning på neste, kanskje mer oppdatert og ikke minst innstrammede utgave.

Lasse Ansgar Skoglund

Gothia Fortbildning AB, 2018, 191 sider, 16 figurer. ISBN 978-91-7741-061-4.

Eliasbeth Julsvoll, redaktør:

Temporomandibulær dysfunksjon

Teori, undersøkelse og behandling

Målsettingen med boken er å være relevant for studenter og undervisere på bachelor og masternivå i fysioterapi, manuellterapi, medisin, odontologi, kiropraktikk, og osteopati og naprapati(!).

Boken har en hovedforfatter og redaktør som er fysioterapeut i tillegg til 10 medforfattere hvorav én kiropraktor, én protetiker, én kjevekirurg og fem tilknyttet faget kjeve og ansiktsradiologi(!). Boken er delt inn i tre deler: teori, undersøkelse og behandling. I alt 14 kapitler tar detaljert for seg både teori og kliniske undersøkelses- og behandlingsmetoder. Hver av de tre hoveddelene oppgir rikelig med referanser. Ikke alle disse er like relevante, og noen underbygger ikke påstander i teksten.

Hvert kapittel blir avsluttet med spørsmål og oppgaver til leseren. Dette er positivt og øker læringsutbyttet betydelig.

Innholdet i boken, eller rettere hva som mangler, bærer litt preg av forfatterens fagbakgrunn. For eksempel vies ikke den generelle anamnesen plass i særlig grad, selv om en del TMD pasienter har andre helseplager som revmatiske sykdommer og stoffskiftesykdommer. Den nå aktuelle biopsykososiale modellen er omtalt flere steder i boken, men fokus er likevel overveiende på lokale forhold: muskulatur og ledd. Betydning av blant annet søvn, kosthold, medikamentforbruk og sosiale forhold er lite omtalt. For å komplettere bildet av den biopsykososiale modellen, hadde boken vunnet på bidrag fra smertelege og psykolog.

Viktige momenter i utredning og behandling som er nevnt i de nasjonal

faglige retningslinjene omtales lite: for eksempel betydningen av en god relasjon mellom pasient og behandler, at de aller fleste pasienter blir symptomfrie med informasjon alene (for eksempel ved å avkrefte mistanke om kreft eller infeksjon), at medikamentell behandling kan være aktuelt i akutte situasjoner, og behandling av TMD hos barn.

Boken legger mye vekt på kliniske tester, og disse er grundig beskrevet med gode illustrasjoner. Betydningen av tidlig å skille mellom muskulære og leddbetingede smerter er usikker, da behandlingen initialt er den samme (Helsedirektoratet retningslinjer 2016). Referansen Langedoen et al 1997 kan for eksempel ikke tas til inntekt for differensiert initial behandling.

I kapitlet om differensialdiagnostikk virker nok beskrivelsene av symptomer ved patologi i tenner og munnhule noe upresise for tannleger. Trismus eller kjevesperre som er et av hovedsymptomene ved TMD, er ikke omtalt i symptombeskrivelsene av hverken perikoronitt eller abscess.

Noe av det mest verdifulle med boken er den grundige og brede omtalen med gode illustrasjoner av manuelle behandlingstiltak og hjemmeøvelser. I tillegg finnes gode kapitler om bittskinner og kjeveleddskirurgi.

Boken har altså hovedfokus på lokale forhold ved muskulatur og kjeveledd. Den setter i liten grad TMD problematikken i sammenheng med pasienten for øvrig. Selv om noe så vidt er nevnt, savnes en fyldigere omtale av sammenheng med pasientens øvrige livsførsel, sosiale situasjon og helsetilstand. Psykologiske og sosiale aspekter ved TMD er ikke omtalt, og forståelse av dette er en viktig del av den biopsykososiale modellen. Helsedirektoratets faglige retningslinjer for TMD er hyppig brukt som referanse. Boken skiller seg imidlertid på noen punkter fra retningslinjenes anbefalinger. Derfor kan det være vanskelig å anbefale boken alene som lærebok for studenter og lærere, men den kan gi verdifull kunnskap om deler av TMD problematikken.

Trond Berge

Oslo: Cappelen Damm; 2018. 280 sider, illustrert. ISBN/EAN: 9788202557799.